

Sandra SUDEC, Franjo VELČIĆ i Marina ŠANTIĆ – na čelu s predsjednicima: ravnateljicom Staroslavenskoga instituta Maricom ČUNČIĆ, biskupom krčkim mons. Valterom ŽUPANOM i dekanom Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Tončijem MATULIĆEM. Sudeći već po sadržaju skraćenih, vremenski ograničenih konferencijskih izlaganja, planirano izdanje

zbornika svih pristiglih radova sudionika ovoga skupa – čija je znanstvena misao vodilja inspirirana *hrvatskim glagoljaštvom u europskom okružju* – doista možemo očekivati kao iznimno vrijedan doprinos razvoju hrvatske, europske i svjetske paleoslavistike, kroatistike i slavistike.

ANICA VLAŠIĆ–ANIĆ

KALJSKO GLAGOLJSKO DVOKNJIŽJE

Glagoljska matica vjenčanih, 1623.–1711. / Glagoljska matica umrlih 1698.–1753. Župe sv. Lovre u Kalima. Pavao Kero (prir.). Zadar: Stalna izložba crkvene umjetnosti, 2012. (*Monumenta glagolitica Archidioecesis Iadertinae*, vol. IX)

Glagoljska matica krštenih Župe sv. Lovre u Kalima, 1683.–1825. Pavao KERO (prir.). Zadar: Stalna izložba crkvene umjetnosti, 2013. (*Monumenta glagolitica Archidioecesis Iadertinae*; vol. XI)

U nizu *Monumenta glagolitica Archidioecesis Iadertinae*, Stalna izložba crkvene umjetnosti u Zadru izdala je do sada četrnaest svezaka glagoljskih spomenika, u kojima su objavljena 24 sveska glagoljskih knjiga, tj. 20 matičnih knjiga i 4 madrikule (biogradska, tinjska, bibinjska i polačka).

U časopisu *Slovo* već smo prikazali *Bibinjsko glagoljsko troknjižje*

(61/2011.: 396–397) i *Olipsko glagoljsko petoknjižje* (62/2012.: 383–385). Sada ćemo kazati nekoliko riječi o kaljskom glagoljskom dvoknjižju u kojem su objavljene tri matične knjige. U IX. knjizi niza *Monumenta glagolitica* objavljene su dvije kaljske glagoljske matične knjige – matica vjenčanih (1623.–1711.) i matica umrlih (1698.–1753.), a u XI. knjizi matica krštenih (1683.–1825.).

Kali na otoku Ugljanu javlja se u srednjem vijeku. Srednjovjekovni ga izvori bilježe u latinskim inačicama kao *Chalii*, *Calli* i *Cali*. Zadarski pak nadbiskup Minuccio Minucci ima oblik *Calle* (1597.). Sam se toponim prema Skokovu tumačenju može izvesti iz latinskoga *callum* preko staroslavenskoga *kal* u značenju »palj ili sprava kojom se crpi voda iz čamca« (II, 17). Kali postaje župom 1623. godine, a od te se godine vodi i matica vjenčanih.

Prvo je vjenčanje u kaljskoj matičnoj knjizi zapisano 15. listopada

1623. kada je don Grgur Mičić vjenčao Blasula Čubanovića Šimina i Katarinu Štulić pok. Šime. Zna se da je od 1641. godine kaljski župnik bio don Jadrij Vitulić koji je savjesno vodio sve matične knjige, ali se sve, na žalost, nisu sačuvala.

Tri sačuvane kaljske glagoljske matice objavljene u kaljskom glagoljskom dvoknjižju nezaobilazan su izvor za proučavanje lokalne onomastike i demografije ali i općenito glagoljske paleografije. Dragocjeni su glagoljski spomenici te prvorazredna svjedočanstva naše postojanosti i prošlosti.

Uljuđeni svijet 2013. godine bilježi 450. obljetnicu osnutka matičnih ureda koje je ustanovila Katolička crkva na Tridentском saboru u XVI. stoljeću.

Kaljska pak župa bilježi 390. obljetnicu postojanja. Te su obljetnice vrijedne zapažanja jer govore da su Hrvati prije četiri stoljeća imali i uređenu matičnu službu. A tada nisu ni postojale neke od današnjih velikih država! Vodili su je naši župnici glagoljaši (i latinaši) koji su, dakle, bili ne samo dušobrižnici i odgojitelji povjerenoga im puka, nego i naši prvi matičari.

U trima kaljskim matičnim knjigama spomenuta su 72 svećenika od kojih su neki bili kaljski župnici. Drago nam je što su ti marljivi i dični ljudi s ovim dvoknjižjem oteni zaboravu! Ovjekovječeni su svojom glagoljicom i svojim radom.

PAVAO GALIĆ

KNJIŽICA POVODOM 400. OBLJETNICE MARČANSKE UNIJE

Goran IVANIŠEVIĆ. *Marčanska unija 1611. – Ljetopis i pojmovnik*. Zagreb: Vlastita naklada, 2012., 67 str.

Od studenoga 2011. do studenoga 2012. godine u Hrvatskoj je obilježena 400. obljetnica Marčanske unije iz 1611. godine. Slavlje je započelo 19. studenoga 2011. godine Velikom večernjom u crkvi sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu. U sklopu proslave organizirano je zavjetno hodočašće u Italiju od Asiza preko Rima do Barija, vjeronaučna olimpijada za učenike osnovnih i srednjih škola u školskoj godini 2011.–2012. (pobjednici su putovali tragom grkokatolika u Mađarsku, Slovačku i Ukrajinu), po-

taknuta je gradnja i obnova sakralnih objekata u grkokatoličkoj Križevačkoj eparhiji, upriličene su izložbe i koncerti, a znanstveni je simpozij održan 9.–11. svibnja 2012. godine u Hrvatskome institutu za povijest u Zagrebu, te u Pribiću, Marči i Križevcima. Jubilarna je godina završila u studenome 2012. godine svečanom arhijerejskom svetom liturgijom u katedrali Presvete Trojice u Križevcima, na kojoj je sudjelovao velik broj grkokatoličkih biskupa iz cijele Europe.